

24.01.2024 р. Гр.14. Історія України. Уроки №69-70.

Тема: 1.Особливості розвитку культури.

2.Особливості соціальної політики.

1. У період з 1953 – 1964 рр. було запроваджено обов'язкову семирічну освіту та створено 1300 шкіл на 400 тис. учнівських місць. Відкрилися нові вищі навчальні заклади. Найбільші серед них: Ужгородський державний університет, Чернівецький медичний інститут . У трьох відділах Академії наук УРСР почали свою діяльність 44 інститути, у тому числі 20 нових. Будинок Академії наук УРСР. В умовах “відлиги” було опубліковано велику кількість творів різних жанрів. Значним здобутком у прозі стали романи: О.Гончара “Тронка”, Л.Первомайського “Дикий Мед”, М. Стельмаха “Кров людська – не водиця” та “Хліб і сіль”, Г. Тютюнника “Вир”, О.Довженка автобіографічна повість “Зачарована Десна”. Цим творам було притаманне намагання вийти за рамки літературних шаблонів, звернення до внутрішнього світу людини, гуманізм, віра в оновлення суспільства. На середину 60-х років у республіці діяло 60 театрів. За 1958 – 1965 рр. кількість глядачів у театрах зросла з 14,3 до 15,5 млн. на рік. Популярними були вистави: “Нащадки запорожців” О.Довженка, “Веселка” М.Зарудного, “Де твоє серце” О.Коломійця, “Фауст і смерть” О.Левади. Неперевершеними майстрами сцени були: Ю.Лавров, Є.Пономаренко, М.Романов, Н.Ужвій, К.Хохлов, Ф.Верещагін, П.Куманченко, Б.Ступка. У 1958 р. кількість кіноглядачів у республіці перевищувала 600 млн. осіб. Продукцію трьох кіностудій (Київської, Одеської, Ялтинської) складали щорічно близько двох десятків фільмів. Олександр Довженко на зйомках фільму «Щорс». В образотворчому мистецтві активно діяла плеяда талановитих художників старшого покоління: М.Божій, М.Дерегус, В.Касіян, К.Трохименко. Творчими здобутками заявила про себе Т.Яблонська, яка стала засновницею фольклорного напрямку в українському образотворчому мистецтві. «Автопортрет в українському Костюмі» "В парке". Певні досягнення були на той час і в науці. Українські вчені чимало зробили для розвитку ракетної техніки, космонавтики,

використання атомної енергії в мирних цілях. 1956 р. генеральним конструктором будівництва космічних кораблів став виходець з Житомирщини С.Корольов. Широке визнання як конструктор турбореактивних двигунів здобув академік А.Люлька. Розвитку кібернетики в Україні сприяла організація в 1957 р.

Обчислювального центру АН УРСР, перетвореного згодом на Інститут кібернетики. Його досягнення пов'язані з іменем В. Глушкова, першого і незмінного впродовж 20 років (з 1962) директора інституту. Найбільшим науковим центром республіки залишалася Академія наук УРСР, яку з 1962 р. очолює Патон. В Україні з'являється блискуче сузір'я чудових оперних співаків і співачок: Д. Гнатюк, А. Солов'яненко, Є. Мірошніченко, Д. Петриненко. Д. Гнатюк Є. Мірошніченко. Українська національна музика мала значні досягнення й у галузі масової пісенної творчості. Популярними в народі стали «Пісня про рушник» на слова А. Малишка, «Два кольори» на слова Д. Павличка, «Марічка» М. Ткача, «Чорнобривці» М. Сингаївського. Здобутки мало і кіномистецтво України. До середини 50-х років фільми випускала лише Київська кіностудія по 1-2 на рік. Серед них слід відзначити «Подвиг розвідника» Б. Барнета, «Тарас Шевченко» І. Савченка. У часи «відлиги» щорічний випуск картин досяг 20. Найвизначнішим досягненням українського кіно став фільм С. Параджанова «Тіні забутих предків», поставлений за повістю М. Коцюбинського, який вражав надзвичайною силою проникнення в глибини народного життя, його драматичні і трагічні аспекти. Отже, „Відлига” дещо розкріпачила творчий потенціал українського народу, сприяла піднесенню національної гідності та самосвідомості, збереженню й примноженню духовних і моральних сил для подальшої боротьби.

Посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=RIhAMRI-r44>

2. За результатами реформування економіки в Україні темпи промислового розвитку перевищували середні показники по СРСР.

Основні характеристики промислового розвитку:
незбалансований розвиток різних галузей економіки:

посилювалася диспропорція між важкою та легкою промисловістю. Високі темпи розвитку енергетичної, паливної (у Львівсько-Волинському та Дніпровському вугільних басейнах), металургійної, газової, хімічної, машинобудівної галузей, а також атомної, ракетно-космічної, авіабудівної, суднобудівної, радіоелектронної та інших галузей; відставання в темпах розвитку галузей, не пов'язаних з ВПК, а також харчової та легкої промисловості; швидкі темпи вичерпування сировинних ресурсів республіки; відставання України від світових держав у якісних показниках - затратах трудових і матеріальних ресурсів;

перенасичення УРСР промисловими підприємствами, які не було збалансовано в цілісну структуру: 70-80 % підприємств в Україні не мали замкнених технологічних циклів; прискорення темпів урбанізації; зміни в географії промисловості: обласні центри перетворилися на місця зосередження найбільших промислових підприємств (Херсон, Рівне, Львів, Чернівці тощо), розвивалися менші міста (Кременчук, Біла Церква тощо); скоротилася кількість сіл («сільська урбанізація»¹, примусове переселення великих мас сільського населення у зв'язку з будівництвом комплексу гідроелектростанцій). Сільська урбанізація - вимушене переселення людей з малих, зарахованих до неперспективних, сіл і хуторів до центральних садиб укрупнених колгоспів і радгоспів. У цілому за 1959-1965 рр. було знято з державного обліку близько 9,5 тис. населених пунктів. Позитивні зрушення, що відбувалися в сільському господарстві протягом 1954-1958 рр., стали загальмовуватися в наступному п'ятиріччі. Для нестійкої економіки колгоспів і радгоспів виявилися неефективними такі заходи: «індустріалізація» сільського господарства шляхом укрупнення колгоспів і переведення частини з них до радгоспної системи з метою формування великих механізованих господарств; перетворення селянина-колгоспника на сільськогосподарського робітника; наступ на особисті підсобні господарства селян; ліквідація індивідуального тваринництва; низький рівень механізації та автоматизації праці в сільськогосподарському виробництві (багато техніки відправлено на цілину; чимало здобутків НТР виявилось нереалізованими). Жодну з надпрограм

не було виконано: на колгоспних ринках зменшився продаж продукції тваринництва, підвищилися ціни, зернову проблему розв'язали лише шляхом імпорту зерна зі США та Канади, продуктивність праці в сільському господарстві залишалася низькою. . Соціальне законодавство поповнилося низкою документів, спрямованих на поліпшення умов праці й підвищення рівня життя людей: 5-денний робочий тиждень, пенсійне забезпечення, збільшення відпусток під час пологів, тощо. Внутрішній ринок наповнювався непродовольчими товарами (розширювався їхній асортимент і поліпшувалася якість продукції). У побуті дедалі доступнішими для населення ставали нові технічні засоби: фотоапарати, радіоприймачі, телевізори, холодильники, пылососи, електроплити, електропраски, магнітофони, автомобілі та ін.

Впроваджувані заходи з формування та вдосконалення соціальної інфраструктури сприяли поліпшенню соціального забезпечення, медичного обслуговування, організації дозвілля громадян та їх доступу до освіти. Для поліпшення облаштування життя містян здійснювалися: житлове будівництво, програма з електрифікації, газифікації, теплофікації, водопостачання та каналізаційного забезпечення будинків, розширення сфери сервісу комунальних, соціально-побутових, транспортних послуг і зв'язку. Проблеми налагодження якості побуту жителів сіл здебільшого залежали від місцевої ініціативи та матеріальних можливостей колгоспів. За 1948-1955 рр. загальна площа введених у дію житлових будинків в Україні становила 62,8 млн м²; за 1956-1964 рр. - 66,5 млн м². Економічні механізми, нехай повільно, але починали працювати на людей, на їхні потреби. Соціалізація економіки за правління М. Хрущова відбулася в тих межах, які дозволяла лібералізована командно-адміністративна система.

У 1961 р. Президія ВР СРСР ухвалила указ «Про посилення боротьби з особами, які ухиляються від суспільно корисної праці і ведуть антигромадський, паразитичний спосіб життя». Відповідно до цього указу, люди, які не працювали в суспільному виробництві

більш як чотири місяці на рік, а займалися приватною підприємницькою діяльністю, притягувалися до кримінальної відповідальності. Не працювати дозволялося лише домогосподаркам, які мали дітей. Інші непрацюючі, включаючи незаміжніх і бездітних жінок, переслідувалися відповідно до кримінальних кодексів союзних республік, які містили статті про переслідування осіб, які не працювали за наймом. Збираючись конкурувати із західним світом і поставивши в 1957 р. перед країною завдання за 20 років наздогнати і перегнати США за всіма показниками суспільного виробництва, М. Хрущов та його однодумці не усвідомлювали, що рухаються у зовсім інший бік. У той час як промислово розвинені країни, зокрема США, нарощуючи індустріальний потенціал, розвивали ресурсозберігаючі технології, Радянський Союз прагнув їх перегнати за видобутком сировини.

Посилання: https://www.youtube.com/watch?v=AEOkma_WlRE

Д/з: §10.